

LAUSUNTOPYYNTÖ HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ (HE 123/2025 vp) EDUSKUNNALLE LAEIKSI VIRVOITUSJUOMAVEROSTA ANNETUN LAIN JA ALKOHOLI- JA ALKOHOLIJUOMAVEROSTA ANNETUN LAIN LIITTEEN MUUTTAMISESTA SEKÄ VIRVOITUSJUOMAVEROSTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA ANNETUN LAIN KUMOAMISESTA

Oy Sinebrychoff Ab kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa asiassa.

Hallituksen lakiesitys oli yleisellä kuulemiskierroksella kesän 2025 aikana ja tällöin lakiesityksen epäkohtia nousi esille useissa eri lausunnoissa. Tästä huolimatta hallituksen eduskunnalle antamassaan lakiesityksessä todetaan, että lakiehdotukseen ei ole tehty muutoksia lausuntojen perusteella. Alkuperäiseen ehdotukseen verrattuna ainoa sisällöllinen muutos oli lain voimaantulon muuttaminen kolmella kuukaudella eteenpäin. Myös Oy Sinebrychoff Ab antoi oman, laajasti perustellun lausuntonsa, lausuntopalvelu.fi -sivuille kuulemisajan puitteissa.

Toivomme, että seuraavat asiat huomioidaan valtiovarainvaliokunnan verojaostossa

- Uuden kuusiportaisen virvoitusjuomaverorakenteen voimaantulon ajankohtaa tulee pidentää
- Virvoitusjuomaveron korotusta, korotuksen kokonaismäärää ja ajallista jaksotusta tulee uudelleenarvioida
- Virvoitusjuomaverotuksen perusteet ovat valikoivia ja epä johdonmukaisia, laajapohjaisen veromallin valmistelutyö on aloitettava

SIIRTYMÄAIKA: Riittävä siirtymäaika ei estä verouudistusta, mutta se mahdollistaa verouudistuksen toteuttamisen vastuullisesti – nyt esitetty kolmen kuukauden siirtymäaika ei tue markkinaneutraalia hallittua muutosta tai huomioi riittävästi teollisuudelta edellytettäviä teknisiä ja toiminnallisia muutoksia

Esityksessä, lain voimaantulon siirtymäaika on ainoastaan kolme kuukautta, vaikka kansainvälisissä käytännöissä ja asiantuntijasuosituksissa merkittäville veromuutoksille varataan tyypillisesti 12–24 kuukautta siirtymäaikaa. Myös Valtiontalouden tarkastusvirasto on korostanut, että valmisteluun tulee varata riittävästi aikaa – ei vain hallinnon, vaan myös yritysten näkökulmasta, jotta sääntely on ennakoitavaa ja toteuttamiskelpoista. Inspiraatio rakenteellisesti muutettuun virvoitusveromalliin on alkujaan haettu Iso-Britanniasta. Sen sijaan, verokkimaan oppeja ja kokemuksia lain käyttöönotosta ei esitettyssä lakimuutoksessa ole hyödynnetty. Iso-Britanniassa monitasoisen virvoitusjuomien veromallin käyttöönotolle annettiin noin kaksi vuotta siirtymäaikaa – Suomessa ehdotettu siirtymävaihe olisi kolme kuukautta.

Lainsäädännön voimaantulo 1.4.2026 alkaen ei heijasta lausuntopalautteita, tai se osoittaa puutteellista ymmärrystä muutoksen vaikutuksista markkinaan, teollisuudelle tai ylipäänsä yrityksen prosesseihin. Kyseessä on markkinaa merkittävästi muuttava ja ainoastaan poliittisin perustein päätettävä lainsäädännöllinen hanke, joka aiheuttaa markkinahäiriön. Hallituksen, valiokuntien ja viime kädessä eduskunnan on varmistettava, että kilpailuneutraali toimintaympäristö ei missään olosuhteissa vaarannu. Jo pelkkä epäily kilpailuneutraalin toimintaympäristön hetkellisestä tai pysyvästä vaarantumisesta tulisi automaattisesti johtaa lainsäädäntöprosessissa johtopäätökseen lakimuutoksien toimeenpanolle annettavasta riittävästä siirtymäajasta.

Lain ehdotettu nopea voimaantuloajankohta antaa viitteitä, että lakimuutoksen vaikutuksia kotimaiselle juomateollisuudelle vähätellään. Lakiesityksen vaikuttavuutta tai suuruusluokkaa kuvastaa, että pelkästään yksittäisen sokeripitoisen virvoitusjuoman vuositason verorasitus kasvaa nykyisestä useilla miljoonilla euroilla. On selvää, että näin suuret muutokset vaikuttavat markkinan rakenteeseen ja yksittäisten tuotteiden tai valmistajien kilpailukykyyn markkinalla, aiheutuu markkinahäiriö. Lisäksi lyhyt siirtymäaika ei

mahdollista vastuullista ja lain tarkoituksenmukaista terveysperusteista tuotekehitystä. Täten esitämme voimaantumisen siirtämistä aikaisintaan vuoden 2027 alkuun.

VERONKOROTUKSEN SUURUUS: Virvoitusjuomaverotuksen suuruutta tulisi tarkastella uudelleen – nyt esitetty virvoitusjuomaverotuksen korotus on poikkeuksellisen suuri (yli 100 M€) ja suuruusluokaltaan se on valtion 2026 budjettikirjan suurin yksittäinen veronkorotus

Sen sijaan, että verotuksen rakennetta kehitettäisiin laajapohjaisemmaksi, enemmän kulutukseen tai terveyteen perustuvaan verotukseen, tälläkin kerralla veronkorotuksen kohdistuksessa on päädytty vain kapeaan tuoteryhmäkokonaisuuteen. Todettakoon, että virvoitusjuomaverotuksen alaiset tuotteet ovat elintarvikkeiksi luokitelluista tuotteista ainoa tuoteryhmäkokonaisuus, josta kulutukseen perustuvaa valmisteverotusta kannetaan.

On hyvä tunnistaa, että virvoitusjuomaveron verojalanjälki on jo nykyisellään suuri. Virvoitusjuomien valmistevero ja siihen kohdistuva arvonlisäverotuotto vuositasolla on jo nykyisin lähes 250 M€. Lisäksi juomapakkausien panttimaksujen arvonlisäverotuotto valtiolle on vuositasolla yli 70 M€ Palpa-kierrätysjärjestelmästä. Viimeisen 15 vuoden aikana pelkästään virvoitusveron kokonaistuotto valtiolle on ollut noin 2,6 miljardia euroa.

Virvoitusjuomaveron kokonaismäärä tai siihen ehdotettu yli 100 M€:n korotus on suuruusluokaltaan poikkeuksellisen suuri – lakiehdotuksen kertakorotus vastaa useita yksittäisiä korotuksia, joilla valtion taloutta on tyypillisesti pyritty vahvistamaan. Virvoitusjuomaveron korotus on valtion budjettiesityksen suurin yksittäinen fiskaalinen veronkorotus. Hallituksen esitys tällaisenaan toteutuessaan tarkoittaa, että virvoitusjuomaveron kokonaistuotto kohoaa jopa korkeammaksi kuin viimeistä perittävä alkoholi- ja arvonlisävero yhteensä – tämä siitäkin huolimatta, että viinien verotukseen on valtion budjetissa ehdotettu tasokorotusta.

Korkean tuotekohtaisen valmisteverotuksen uhkakuvia lähitulevaisuudessa kasvattaa lisäksi ulkomaisten jakelukanavien määrän kasvu jos hallituksen esitys alkoholin etämyynnistä toteutuu. Suomen naapurivaltioissa, Virossa ja Ruotsissa, ei virvoitusjuomaveroa ole ja tätä seikkaa ei lain valmistelussa ole huomioitu lainkaan. Näemme tämän merkittävänä riskinä niin kotimaiselle tuotannolle, työllisyydelle kuin valtion verotuotoille.

JOHDONMUKAISUUS JA VEROPOHJAN LAAJUUS: Virvoitusjuomalakimuutoksen perustelut eivät ole johdonmukaisia – veromalli on valikoiva ja rikkoo tasapuolisuuden periaatetta

Elintarvikealan sisällä ei ole toista tuoteryhmää, joka maksaisi virvoitusjuomaverotuksen kaltaista erityisveroa. Valmisteverorasite kohdistuu toistuvasti ja poikkeuksellisen voimakkaasti vain yhteen tuoteryhmäkokonaisuuteen. Vuonna 2025, 85 vuotta virvoitusjuomaverotuksen käyttöönoton jälkeenkin, virvoitusjuomaveronalaiset tuotteet ovat edelleen ainoa elintarvikeryhmä, jota verotetaan valmisteverolla. Verolainsäädännön kehittyminen tai laajapohjaisuuden tavoite ei tästä näkökulmasta ole edistynyt lainkaan.

Terveysperusteisesti, virvoitusjuomat on asetettu yksin kasvavan verorasituksen kohteeksi, vaikka 94-97% suomalaisten nauttimasta sokerista on peräisin muista elintarvikkeista kuin virvoitusjuomista. Epäjohdonmukaisuutta virvoitusjuomien terveysohjauksen korostamisessa kuvaa myös se tosiasia, että sokeripitoisten virvoitusjuomien kulutus on ollut jo vuosia laskussa (-24%, 2024 vs. 2016) ja niiden osuus kokonaiskulutuksesta on enää reilut kolmannes (37%) – terveysohjaus siis tapahtuu jo todistettavasti markkinalähtöisesti. Lisäksi valtaosaa virvoitusjuomista, sokerittomia tuotteita ja vesiä, ei vastaavalla terveysohjausperiaatteella tulisi verottaa lainkaan. Suomalaisten liikalihavuus ei siis ratkea tai edes merkittävästi parane virvoitusjuomaverorakenteen muutoksella tai veronkorotuksella. Siksi laajapohjaisuus terveysperusteisena verona on ainoa oikea, vaikuttava ja oikeudenmukainen malli.

Kun virvoitusjuomaveroa perustellaan fiskaalisin tavoittein, eli verotuoton kasvattamisella, sen kohdentaminen yksinomaan juuri virvoitusjuomiin on niin ikään vaikeasti perusteltavissa. Fiskaalinen vero ei perustu terveydellisiin vaikutuksiin vaan siihen, että veroa voidaan hallinnollisesti kantaa – fiskaalista perustetta käytetään nykyisin erittäin valikoivasti ja siten se kohdistuu elintarvikkeista ainoastaan virvoitusjuomiin. Tuoteryhmien erilainen verokohtelu nostaa esiin kysymyksen verotuksen tasapuolisuudesta.

Virvoitusjuomaverotuksen veromallin perustana käytetään tullitariffinimikkeistöä. Tullitariffiluokittelu on alkujaan kehitetty kansainvälisen kaupan helpottamiseksi ja yhdenmukaistamiseksi, ei kansallisen veromallin perustaksi. Epäkohdat tullitariffiluokituksessa verotuksen perustana johtavat siihen, että verotuksesta tulee luonteeltaan sattumanvaraista ja valikoivaa. Tullitariffiluokitus ei myöskään sovellu laajapohjaisen veromallin pohjaksi. Verotuksen perusta, erityisesti elintarvikkeissa, tulee siten uudelleenarvioida.

Nykymallissa, valikoivien hallinnollisten päätösten mahdollisuus tekee verotuksesta mielivaltaisen. Verotuksen valikoivuus näyttäytyy mm. kahvin ja teen verotuksellisessa tulkinnessa. Kahvin ja teen verovapaus ei perustu niiden terveydellisiin tai valmistusteknisiin eroihin, vaan hallinnolliseen ja poliittiseen päätökseen. Hallinnollisen päätöksen erilaisella logiikalla kivennäisvedet tai sokerittomat virvoitusjuomat ovat kuitenkin määritelty veron piiriin – verotus perustuu tällöin puhtaasti fiskaalisiin perusteisiin, kahvin ja teen osalta fiskaalista perustetta ei ole edes arvioitu. Lisäksi energiajuomia ja kahvia voidaan pitää saman kaltaisina tuotteina niin sisällön ominaisuuksien kuin käyttöyhteyksienkin näkökulmista – energiajuomat kantavat kuitenkin valmisteveron. Juomajauheet ovat veron piirissä, kahvijauheet eivät. Edellä esitetty valikoiva kohdentaminen tekee verosta ja verotuksesta epätasapuolista – se ei kohtele elintarvikealan toimijoita yhdenvertaisesti eikä perustu johdonmukaisiin, läpinäkyviin kriteereihin. Todettakoon, että Suomen valtion esittämät perustelut EU komissiolle kahvin ja teen jättämisestä verotuksen ulkopuolelle eivät vastaa todellisuutta eivätkä perustu mihinkään uskottavaan tutkimukseen.

Yhteenveto ja esitys valiokunnalle

Hyvän verojärjestelmän tulisi olla tehokas, oikeudenmukainen, vakaa ja ennustettavissa, yksinkertainen sekä hallinnollisesti toimiva kokonaisuus. Valiokunnan tehtävänä on varmistaa, että verotus kohtelee elintarvikealan toimijoita yhdenvertaisesti – eikä jätä yhtä tuoteryhmää kantamaan erityisverotaakkaa koko sektorin puolesta.

Edellä olevaan perustuen esitämme valtionvarainvaliokunnan verojaostolle seuraavaa:

Esitys palautetaan takaisin valmisteluun. Kaikkien edellä kuvattujen puutteiden vuoksi esitys ei ole valmis toimeenpantavaksi. Veron mittakaava, kohdentaminen, vaikutusarvioinnin puutteet ja epäjohdonmukainen veropohja edellyttävät huolellisempaa valmistelua

1. Uuden kuusiportaisen veromallin käyttöönotolle on annettava kolmen kuukauden sijasta lisää aikaa vähintään vuoden 2027 alkuun asti.
2. Yhden massiivisen kertakorotuksen sijaan korotuksia jaetaan useammalle vuodelle niiden kohtuullistamiseksi.

Valiokunta kirjaa mietintöönsä lausuman (ponnen), jossa hallitusta kehoitetaan ryhtymään toimenpiteisiin verorasituksen tasapuolistamiseksi laajapohjaisella verolla ja huolehtimaan siitä, ettei erityisverotaakka kohdistu kohtuuttomasti yhteen toimialaan.

Kunnioittavasti,

OY SINEBRYCHOFF AB